

استفتائات از مراجع درباره خمس (۲)

فقه و اصول :: نشریه مبلمان :: دی و بهمن ۱۳۸۷ - شماره ۱۱۱

صفحات : از ۱۸۷ تا ۱۹۶

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/397839>

تاریخ دانلود : ۱۴۰۴/۰۸/۱۶

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه **قوانین و مقررات** استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

مقالات مرتبط

- انتساب قتل در حدوث مرگ مغزی و مجازات آن در فقه امامیه
- اصل مساوات و اصول الگوی اسلامی نظام توزیع
- قاعده لاضرر و تعارضات فرد و اجتماع در جامعه
- واکاوی اثر سلطنت انسان بر اعضای بدن خود در خرید و فروش عضو
- گزارشی از طرح مأخذشناسی تربیت اخلاقی
- روش تربیتی عادت از دیدگاه امام علی (ع) و دانشمندان
- تبیین پارامترها و برنامه های راهبردی اخلاق بالینی در نظام جامع سلامت
- سلامت باروری از منظر اخلاق و حقوق
- ویژگی های نظام کارآمد بررسی تخلفات حرفه ای اخلاق گرا در ارائه خدمات سلامت باروری
- اخلاق در سلامت عمومی
- نقش اخلاق پزشکی در اقتصاد سلامت
- پاسداری از منابع طبیعی در راستای اصول اخلاق زیستی و حفظ سلامت انسان از دیدگاه قرآن

عناوین مشابه

- استفتائات از مراجع درباره خمس (۳)
- استفتائات از مراجع درباره خمس (۱)
- استفتائات از مراجع تقلید درباره ی روزه
- درباره کلمات مرکب فارسی اقسام کلمه از نظر ساختمان (۲)
- قسمتهائی از یک بررسی درباره وضع دانشجویان ایرانی در انگلستان (۲)
- اظهارنظر کارشناسی درباره: « طرح استفساریه تبصره (۲) ماده واحده قانون اصلاح بند(و) ماده (۴۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران» (اعاده شده از شورای نگهبان)
- اظهارنظر کارشناسی درباره: « طرح اصلاح موادی از آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» (اعاده شده از شورای نگهبان) (۲)
- اظهارنظر کارشناسی درباره: « طرح اصلاح مواد (۲۸) و (۶۵) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»
- اظهارنظر کارشناسی درباره: « طرح تشکیل وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی» (اعاده شده از شورای نگهبان) (۲)
- گزارش کارشناسی درباره لایحه: اصلاح ماده(۲) قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه های ضروری به کارکنان دولت

مقام معظم رهبری

● آیا پولی که انسان برای پیش خرید چیزی مثلاً خودرو یا خانه پرداخت می نماید و مابقی پول را به صورت اقساط تا زمان تحویل خودرو پرداخت می کند، خمس دارد؟ یا فقط سود مشارکت (تخفیفی که می دهند) خمس دارد؟

اگر واقعاً خودرو را پیش خرید کرده و تمام پول آن را نقد پرداخته که خودرو را در وقت معین تحویل بگیرد و نیاز به خودرو هم دارد، خمس ندارد و سود مذکور هم اگر قبل از سال خمس صرف در خرید ماشین شود، خمس ندارد و در غیر این صورت خمس دارد و اگر سر سال خمس قابل دریافت باشد، باید همان وقت خمسش را بپردازد.

● اشخاصی که پول برای فرزندان پس انداز می کنند و هدف آنها فرار از خمس نیست؛

الف. اگر فرزندان آنها بالغ نباشند چون پدر حق وکالت و اجازه دخل و تصرف دارد، آیا به

این پول خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟

ب. اگر به علت نیاز زندگی، از پول پس انداز فرزندان استفاده شود و مجدداً جایگزین شود،

آیا به پول اولیه، خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟

اگر واقعاً به آنها هبه کنند و مناسب شأن هبه کننده باشد، خمس ندارد؛ ولی دخل و تصرف در آن منوط به رعایت مصلحت طفل است؛ اما اگر هبه نشده است و صرف اینکه پس انداز به نام آنهاست خمس دارد.

● اگر شوهری برای نفقه زن مقداری را معین نکند و بگوید هر چه می‌خواهی خودت بردار! اگر زن بخشی از پول را به صورت کم کم برداشته و برای روز مبادا کنار بگذارد، آیا با فرا رسیدن سال خمس، به آن خمس تعلق می‌گیرد یا خیر؟

اگر پولهایی را که زن برمی‌دارد، شوهر به عنوان نفقه واجب او می‌دهد و یا به او می‌بخشد، خمس ندارد و اگر زن را وکیل می‌کند که از پولهای موجود برای مخارج منزل بردارد و به اصطلاح، زن مسئول خرید منزل باشد، در این صورت مقدار اضافه آمده جزو اموال مرد بوده که با تحقق شرایط، پرداختن خمس آن بر عهده مرد می‌باشد.

● با سلام، من دختری ۱۰ ساله هستم و شهریور سال ۸۳ به سن تکلیف رسیده‌ام. از زمان بچگی تاکنون هر چه عیدی گرفته‌ام یا دیگران به من بخشیده‌اند توسط پدر و مادرم در حساب بلندمدت پس انداز و مقداری سود به آن تعلق گرفته است، حالاً می‌خواستم بدانم شهریور امسال که یک سال از سن تکلیف من می‌گذرد چگونه باید خمس مالم را حساب کنم؟

در فرض سؤال، پرداخت خمس سود حاصله، بنابر احتیاط پس از رسیدن به

سن تکلیف بر شما واجب است.^۱

آیت الله العظمی سیستانی

● خرجهای حج عمره؛ از ثبت نام و خرید وسایل ضروری سفر آیا جزء خرج سال محاسبه می شود یا خمس تعلق می گیرد؟

اگر همان سال مشرف شود، خمس ندارد.

● اگر پدر شخصی به او سرمایه ای به عنوان هدیه یا غیر آن بدهد، سر سال بر اصل سرمایه خمس تعلق می گیرد یا بر سود آن؟

به هر دو (سرمایه و سود) خمس تعلق می گیرد؛ البته اگر سود صرف در مؤونه بشود خمس آن واجب نیست.

● اگر انسان با دوستی که می دانیم خمس نمی دهد شراکت کند چه حکمی دارد؟

اشکال ندارد.

● اگر پدر شوهر انسان خمس ندهد، حکم مالی که برای خانواده پسرش می خرد چگونه

است؟

حلال است.

● از طرف دولت مقداری پول به عنوان بیمه عمر میت به ورثه داده شده است. آیا پول

خمس دارد؟

خمس دارد.

۱. سایت مقام معظم رهبری، بخش استفتائات جدید.

● دو منزل دارم که در یکی زندگی می‌کنیم و دیگری در رهن است و یکی به نام خودم و دیگری به نام همسر من باشد، آیا به خانه‌ای که در رهن است خمس تعلق می‌گیرد یا نه؟
خمس دارد.

● اقلامی مانند خانه، زمین زراعتی، قطعه زمینی برای خانه، ساختمان، ماشین و حیوانات آیا خمس دارند؟

هر درآمدی که در هزینه سالانه زندگی صرف نشود، خمس دارد.^۱

آیت الله العظمی مکارم شیرازی

● آیا مالیات در نظام اسلامی (آن هم گاهی با درصد زیاد) جایگزین خمس و زکات می‌شود؟ و در صورتی که جایگزین نمی‌شود، برای کسانی که خمس و زکات می‌دهند، چاره‌ای اندیشیده شده تا مالیات کم‌تری (لا اقل به میزان خمس و زکات پرداختی) بدهکار باشند؟
مخصوصاً با توجه به اینکه در صدر اداره مالیات و اخذ وجوّهات، فقیه جامع الشرایط نظارت و حضور دارد؟

مسئله مهم این است که مالیات نوعی هزینه کار اقتصادی است. یعنی کسی که فعالیت اقتصادی دارد، از جاذبه‌ها استفاده می‌کند، از امنیت بهره می‌گیرد، از رسانه‌های جمعی کمک می‌گیرد، و از دیگر امکانات بهره‌مند می‌گردد. اگر این امکانات نبود، کار اقتصادی ممکن نمی‌شد، یا بهره کمی داشت. بنابراین وظیفه دارد سهمی از هزینه‌های کارهای عمومی دولت، که در انجام امور اقتصادی او مؤثر

۱. سایت آیت الله العظمی سیستانی، بخش استفتانات.

است را بپردازد، و این یک امر طبیعی است. حال اگر بعد از پرداختن مالیات، چیز اضافه‌ای برای او باقی نماند، خمس به او تعلق نمی‌گیرد، و اگر اضافه بماند ۸۰ درصد آن مال خود اوست، و ۲۰ درصد دیگر که خمس است در حال حاضر عمدتاً صرف مسائل فرهنگ اسلامی، و حفظ عقاید و ارزشها می‌گردد، که سود آن عائد مردم می‌شود. چون اگر حوزه‌ها نباشد، نسل آینده از اسلام دور و جدا می‌گردد. بنابراین، اساساً نباید قلمرو مالیاتها را با وجوه شرعی مخلوط کرد.

● آیا بر مالی که صاحبش شک دارد خمس آن را داده یا نه، خمس تعلق می‌گیرد؟

احتیاط آن است که خمس آن را بپردازد.

● شخصی جنس معینی از سید نیازمندی طلبکار است، و می‌خواهد مقداری از طلبش را از بابت سهم ساداتی که بر ذمه‌اش آمده، حساب کند. با توجه به اینکه بدهکار مذکور قدرت پرداخت هیچ مقدار از بدهیش را ندارد، به چه شکل عمل کند؟
می‌تواند بدهی او را از بابت سهم سادات قیمت کرده و حساب کند.^۱

آیت الله العظمی بهجت

● کسی که گاو شیرده دارد و آن را از درآمد سال خریده است، آیا به آن خمس تعلق می‌گیرد؟

اگر مورد نیاز است، خمس ندارد.

● شخصی که وجوهات شرعی و مظالم عباد و کفارات در مالش هست و می‌خواهد به حج

۱. سایت آیت الله العظمی مکارم شیرازی، بخش استفتائات جدید.

برود، آیا می‌تواند فقط مخارج حج را تخمیس کند و به حج برود و پس از مراجعت، خمس تمام اموال خود را بدهد، آیا حج او صحیح است؟

ظاهراً می‌تواند و حج او صحیح است و برای رفع اشکال در استطاعتش از ناحیه دین به حاکم شرع مراجعه و مصالحه کرده و برای پرداخت آن مهلت بگیرد.

● فردی پولی را برای زیارت پس‌انداز می‌کند، به طوری که بدون آن نمی‌تواند مشرف شود، آیا خمس به آن تعلق می‌گیرد؟

مانند پس‌انداز برای جهیزیه است که خمس ندارد، هرچند سال هم بر آن بگذرد.

● زمینی است موروثی که به آن خمس تعلق گرفته و قبل از پرداخت خمس تقسیم شده است، الآن وظیفه چیست؟

باید هر کسی خمس سهم الارث خود را بدهد.

● مالی که به ارث رسیده و خمس ندارد اگر ترقی قیمت کند، چه موقع پرداخت خمس آن ترقی واجب است؟

در وقت رسیدن سال خمسی اگر می‌تواند به آن دست پیدا کند واجب است وگرنه هر وقت فروخت، جزو درآمد همان است.

● میتی خمس بدهکار است و دارای وارث صغیر می‌باشد، آیا باید خمس او پرداخت شود یا باید صبر کرد تا وارث او کبیر شود؟

باید خمس او پرداخته شود و دین بر وصیت وارث مقدم است.

● شخصی از دنیا رفته و مقداری خمس و زکات بدهکار است و ترکۀ او برای ادای هر دو

کافی نیست، وظیفه چیست؟

اگر عین مال متعلق زکات یا خمس باقی است، باید همان زکات یا خمس را بدهد و اگر عین آن مال از بین رفته، ترکۀ او بر آن زکات و خمس بالنسبه توزیع می‌شود.

● آیا خمس به دیه‌ای که به ولی یا شخص داده می‌شود، تعلق می‌گیرد؟

دیه‌ای که به وارث داده می‌شود حکم ارث را دارد که خمس ندارد و دیه اطراف که به شخص داده می‌شود، بنابر احتیاط واجب، زاید بر مؤونه، خمس دارد.

● پولی را که انسان برای جمع کردن سرمایه پس انداز می‌کند و راه دیگری برای جمع کردن

آن ندارد، خمس دارد؟

خمس ندارد.

● شخصی پولی را برای امر مورد نیاز - مانند مسکن - پس انداز می‌کند. بعداً آن را در

مصارف ضروری دیگر صرف می‌کند که اگر آن مصرف هم از اوّل می‌بود، برایش پس انداز

می‌کرد. آیا آن پول خمس دارد؟

خمس ندارد.

● اگر کسی مقداری پول به شخصی قرض دهد و او پس از یک سال آن را برگرداند، آیا

خمس به این پول تعلق می‌گیرد؟

اگر سر سال به راحتی می‌توانست وصول کند خمس دارد و گرنه جزو درآمد

سال وصول است.

● کارمند دولت هستم و مقداری پول بابت حقوق و مزایا بر عهده دولت است که باید

بپردازد و به عللی از جمله عدم توانایی یا مشکلات اداری، پس از دو سال پرداخت می‌شود. آیا مبلغ مزبور جزو درآمد سال محسوب می‌گردد یا بر اساس اینکه مربوط به دین گذشته است و سال بر آن گذشته، خمس دارد؟

جزو درآمد سال وصول است.

● چک‌هایی که تاریخ آن قبل از وقت سال خمسی است ولی به علتی بعد از سال از حساب صاحب چک برداشت شده و کسر می‌گردد، آیا خمس به آن تعلق می‌گیرد؟

مقداری که برای ادای بدهی در حساب بوده، مربوط به طلب کار بوده و چک هم که در دست طلب کار است مربوط به قبل از سال خمسی است و خمس ندارد.

● اگر انسان در آخر سال، مبلغی موجودی داشته باشد، ولی قرض هم دارد و آن را برای مؤونه و خرج همان سال قرض کرده باشد، در صورت ادای قرض با این پول آیا این پول جزو خرج و مؤونه محسوب می‌گردد؟

اگر قرضش را با آن پول ادا کند، جزو مؤونه است و اگر ادا نکند باید خمس موجودی را بدهد، مگر اینکه ادای دین در سال بعد متوقف بر ندادن این خمس باشد که در این صورت خمس ندارد و می‌تواند احتیاطاً آن را نزد شخصی به عنوان ادای دین، امانت بگذارد.

● طلبکاری پس از گذشت سال خمسی‌اش، طلبش را وصول می‌کند؛ ولی در آن سال گذشته، به همان مقدار بدهکار بوده است و پس از وصول، پول را به جای قرضش می‌دهد. آیا باید خمس آن را بپردازد؟

اگر سر سال به راحتی متمکن از وصول آن نبوده، خمس ندارد.

● اگر پول مخمس (خمس داده شده) قرض داده شود و مقترض (بدهکار) از منافع کسب سالش قرض را ادا کند و یا از پول غیر مخمس پرداخت کند، آیا طلبکار بعد از وصول باید خمس آن را پرداخت کند؟ آیا اساساً لازم است در این خصوص تفحص و تحقیق شود یا نه؟
تفحص و تحقیق لازم نیست و تا یقین به تعلق خمس به عین مال پس داده شده ندارد، خمس آن لازم نیست.

● آیا زیاد شدن قیمت، خمس دارد؟ و اگر از تورّم باشد چه حکمی دارد؟
اگر در عرف به آن سود صدق می‌کند، خمس دارد؛ بعد از فروش و عدم مصرف در مؤونه دیگر.

● گاهی خمس جنسی را می‌دهیم و سال بعد، قیمت همان جنس زیادتر می‌شود. آیا زیادتى خمس دارد؟

اگر خود جنس تفاوتی نکرده و زیادی برای تورّم و کاهش ارزش پول باشد، زیادتى خمس ندارد و اگر زیادتى به غیر از تورّم باشد، در غیر تکمیل مورد نیاز سرمایه، خمس دارد.

● زمینی سالها پیش خریده شده و امروز قیمتش چند برابر شده و هنوز هم ساخته نشده است، آیا خمس دارد؟ و اگر خمس دارد به قیمت خرید یا قیمت روز؟

اگر برای تکسب خریده است، خمس دارد و به قیمت روز محاسبه می‌شود.

● اگر جنسی با کوبن یا غیره خریداری شده و الآن سر سال خمس، قیمت آن بالا رفته، به کدام قیمت حساب می‌شود؟

اگر متعلق خمس باشد، قیمت فعلی آن حساب می‌شود.

● شخصی مقداری پول مخمس دارد که خمس آن را سال قبل پرداخته، سال بعد مقداری از آن را صرف کرده است. آیا می تواند به همان مقدار از سود سال خمسی را به جای آن بردارد و خمس بقیه سود را بدهد؟

مانعی ندارد.

● معنی دستگردان در خمس چیست و ثمره آن چه می باشد؟

دستگردان این است که حاکم شرع یا وکیل او با کسی که خمس بدهکار است و توانایی دادن آن را به راحتی ندارد، مقدار خمس را اخذ و اعطا می کند و ثمره آن این است که خمس از عین به ذمه منتقل می شود و بدهکار خمس بعداً آن را - هرچند به تدریج - می دهد.

● معنای مصالحه کردن در خمس را با یک مثال روشن فرمایید که آیا مصالحه، بخشیدن مقداری از بدهی خمسی مکلف و پرداخت کننده خمس است یا چیز دیگری است؟

معنای مصالحه بخشیدن نیست؛ بلکه در موردی است که مقدار خمس معلوم نیست، که حاکم شرع در این جا با شخص - مثلاً - مصالحه به نصف می کند.^۱

۱. سایت آیت الله العظمی بهجت، بخش سؤال و جوابها.